

Jakie recepty na szczęśliwe życie można znaleźć w tekstach kultury? Odpowiedz, odwołując się do Pieśni IX Jana Kochanowskiego oraz innych tekstów kultury.

Jan Kochanowski
PIEŚŃ IX
(KSIĘGI PIERWSZE)

Chcemy sobie być radzi¹?
Rozkaż, panie, czeladzi,
Niechaj na stół dobrego wina przynaszają,
A przy tym w złote gęśli albo w lutnię grają.

Kto tak mądry, że zgadnie,
Co nań jutro przypadnie?
Sam Bóg wie przyszłe rzeczy, a śmieje się z nieba,
Kiedy się człowiek troszcze więcej, niżli trzeba. [...]

Próżno ma mieć na pieczy
Śmiertelny wieczne rzeczy;
Dosyć na tym, kiedy wie, że go to nie minie,
Co z przejrzienia² Pańskiego od wieku mu płynie.

A nigdy nie zabłądzi,
Kto tak umysł narządzi,
Jakoby umiał szczęście i nieszczęście znosić,
Temu mężnie wytrzymać, w owym się nie wznosić.

Chwałę szczęście stateczne³:
Nie chce li też być wieczne,
Spuszczę⁴, com wziął, a w cnotę własną się ogarnę
I uczciwej chudoby⁵ bez posagu pragnę.

Nie umiem ja, gdy w żagle
Uderzą wiatry nagle,
Krzyżem padać i świętych przenajdować⁶ dary,
Aby łakomej wodzie tureckie towary

Bogactwa nie przydały
Wpadwszy gdzie między skały;
Tam ja bezpiecznym sercem⁷ i pełen otuchy
W równej fuście⁸ popłynę przez morskie rozruchy

Jan Kochanowski, Pieśń IX, [w:] tenże, Pieśni, oprac. L. Szczerbicka-Ślęk, Wrocław 2008.

1 Być sobie radzi– cieszyć się razem.

2 Z przejrzienia– z postanowienia, z przewidzenia.

3 Stateczne– niezmiennie.

4 Spuszczę –oddam.

5 Chudoba– skromny dobytek.

6 Przenajdować– zjednywać.

7 Bezpiecznym sercem– sercem wolnym od obaw.

8 Fusta–rodzaj statku.

Przykładowa realizacja

Określenie problematyki

Artyści często zastanawiają się nad tym, jak powinien żyć człowiek, aby doświadczyć szczęścia. Szukając rozwiązania tego problemu, niejednokrotnie inspirują się różnymi teoriami filozoficznymi.

Rozwinięcie

a) W Pieśni IX Jana Kochanowskiego widać próbę pogodzenia dwóch postaw: epikurejskiej i stoickiej (obie popularne w renesansie). Każda strofa zawiera swego rodzaju radę z nich wynikającą:

- nie troszczyć się zbyt o jutro, bo nie możemy przewidzieć, co nam ono przyniesie („Kto tak mądry, że zgadnie, Co nań jutro przypadnie?”)
- nie zamartwiać się tym, co nieuniknione (np. śmierć), bo nie możemy zmienić tego, co konieczne, odwrócić biegu rzeczy („Dosyć na tym, kiedy wie, że go to nie minie)
- z jednakowym spokojem znosić to, co dobre i to, co złe w życiu, nie rozpaczać z powodu nieszczęść i nie wpadać w euforię z powodu szczęścia, które wcale nie musi być trwałe („chwałę szczęście stateczne:/ Nie chce li też być wieczne”)

Odwołanie do załączonego tekstu.

b) Leopold Staff w wierszu Przedśpiew punktem wyjścia do rozważań czyni maksymę starożytnego filozofa Terencjusza „Człowiekiem jestem i nic, co ludzkie, nie jest mi obce”. Poeta pisze, że w życiu troska przeplata się z radością, a pogoda ducha płynie z pozytywnego pogodzenia w sobie różnych sprzecznych emocji. Szczęście tkwi w akceptacji faktu, że życie niesie i radość, i troskę.

Odwołanie do wybranego tekstu kultury.

c) We francuskim filmie Jean-Pierre’a Jeuneta *Amelia* (2001), główna bohaterka swoją postawą pokazuje, że niesienie dobra innym może przynieść człowiekowi szczęście. Amelia wyszukuje osoby niewidoczne, z pozoru przegrane i stara się nieść im pocieszenie.

Podsumowanie.

Jan Kochanowski oraz inni artyści zastanawiają się, jak może żyć szczęśliwie człowiek, którego życie poddane jest licznym ograniczeniom.

Przykładowa realizacja

Określenie problematyki

Każdy człowiek chciałby być szczęśliwy, więc odpowiedzi na pytanie „Jak być szczęśliwym?” szuka w różnych źródłach, określając w sposób jasny swoje życiowe ideały, priorytety.

Postawienie tezy

Życ szczęśliwie, to żyć w zgodzie z wyższymi ideałami.

Argumentacja

Jan Kochanowski reprezentował w swych poglądach ideały, które niosła za sobą jego epoka. Renesansowi humaniści odwoływali się do filozofii antycznej. Przyjmowali np., że warunkiem udanego życia jest racjonalne podejście do nieszczęścia i szczęścia, wyciszenie emocji i wiara w moc rozsądnego wyjaśnienia różnych wypadków życiowych –

„Dosyć na tym, kiedy wie, że go to nie minie, /Co z przejrzienia Pańskiego od wieku mu płynie”.

Innym ideałem było dążenie do czerpania szczęścia z chwili, z terażniejszości –

„Niechaj na stół dobrego wina przynaszają, /

A przy tym w złote gęśli albo w lutnię grają. /

Kto tak mądry, że zgadnie, /

Co nań jutro przypadnie?”.

Ten ideał w epoce Kochanowskiego łączył się z wiarą w jednego Boga, z chęcią pozostawienia Mu władzy nad swoim losem, z postawą niemartwienia się o przyszłość –

„Sam Bóg wie przyszłe rzeczy, a śmieje się znieba, /

Kiedy się człowiek troszcze więcej, niżli trzeba”.

Odwołanie do załączonego tekstu.

W nowotestamentowej Przypowieści o miłosiernym Samarytaninie nieprzyjaciel pomógł obrabowanemu i porzuconemu na drodze Żydowi. Nie kierował się uprzedzeniami narodami (Żydzi nienawidzili Samarytan), ale ludzkim odruchem serca.

Odwołanie do wybranego tekstu kultury.

W powieści Żeromskiego Ludzie bezdomni główny bohater – Tomasz Judym poświęca swoje szczęście osobiste, by służyć innym jako lekarz.

Odwołanie do wybranego tekstu kultury.

Główny bohater Pieśni o Rolandzie poświęca życie, broniąc ojczyzny, a przykładem poświęcenia dla Boga jest średniowieczny asceta (Legenda o św. Aleksym).

Podsumowanie

Ideały, jakimi w życiu kieruje się człowiek, mogą wydać się odległymi i niedoścignymi wzorcami. Dążenie do szczęścia polega jednak na podjęciu zmagania się z życiem i stopniowym przybliżaniu się do ideału. Sama jego bliskość może dać człowiekowi szczęście (porządkuje życie, nadaje mu sens, uspokaja)